

èääæà ñí ðææuí Ûò í áóé í à áaçà øéí èú¹ 27 à èí èè-àñðáá 101 ÷æí áæà. Ëç í èò 73% áááóøæ è 27% þí í øæ, áíçðàñò èí òí ðûò 15–17 èàò [6–7].

Ëç ð-áí èà ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà ñòàðøæ-èéàñí èéí à í ðí áí æéí ñú ñ í í í Ûþ ì à ðí æèè Æ. Áèè ò í ðáà è Ì. Ñæèèæáí à á áááí ðæèè Æ. Ì èòæéí áí é (Áèøéí í é) [3], à æý áúÿæá-í èý ðæòí ðí à, í èaçúááþùèò æéýí èà í à ñòáí í-èáí èà è ðaçæðèà ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà, èñ-í í èúçí áæèàñú ðæèæáí òí áú ááí í í é çááà-á í ðí ðááòðà æèíí áðñéí í í áí áí æèçà. Ðaçèè-èý áí-ñòí ááðí Û í ðè p < 0,05. Ðàñí í ðèí ðaçòéúðàò, í í èò-áí í Ûá í í èæáí í ó èññèááðáí í í ó ðæòí ðò.

Í í è. Í í ðaçòéúðàòáí æèíí áðñéí í í áí áí æèçà í í èaçàðææé ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà ñòàðøæ-èéàñí èéí à ðææí ñú òñòáí í æòú, ÷òí áí ñòí ááðí Ûò ðaçèè-èé í í í í èò í áò. Í á ÿòí ñæèááðæúñòáðò è ááí í Ûá, í í èò-áí í Ûá Æ. Ì èòæéí áí é (Áèøéí í é) à 1996 á. [3]. Ðáí í á í áí áá ñòáí ñòáðòáí ðáí-ááí èý, ÷òí ñðááí èà çí à-áí èý èí í í çèòí í é í óáí-èè ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà ó áááóøæ áúøá (31,14 ± 0,71), ÷áí ó þí í øæ (29,92 ± 0,77) í ðè p = 0,13.

Í ðí øèúí í áð-áí èý. Í í í í èaçàðæþ «í í çí áí èà ðaçòéúðàòá í í ááááí èý» ñðááí áá çí à-áí èà ó ó-á-ùèòý áòí áí èòáðí í áí èéàñíà (10,12 ± 0,45) áúøá, ÷áí ó ó-á-ùèòý í áòáí àðè-áñéí áí (8,50 ± 0,83) è óóáí æáñòááí í í-áðàðè-áñéí áí (9,07 ± 0,49) èéàñí á. Ëç ÿòí áí ñèááóáò, ÷òí ñòàðøæèéàñí èèè, í áó-áþùèàñý á áòí áí èòáðí í í èéàñíà, èí áþò áí èáá ðaçæðèò þí í ñí áí í ñòú è í ðááæááí èþ í í ñèááñòæé í í ááááí èý á í í ðááæáí í í é ñèòáðèè è í ðááñè-çáí èþ òí áí, ÷òí í ðí èçí éááò à áæúí æèøáí.

Á ñáí þ í-áðááú ñòàðøæèéàñí èèè, í áó-áþùè-áñý á þðææ-áñéí í èéàñíà (8,16 ± 0,39), èí áþò ñðáá-í áá çí à-áí èà í í í í èaçàðæþ «í í çí áí èà èéàñí á í í ááááí èý» áúøá, ÷áí ó-á-ùèàñý óóáí æáñòááí í í-áðàðè-áñéí áí èéàñíà (7,03 ± 0,42). Ëç ÿòí áí í í æí í ñæèæòú áúáí à í òí, ÷òí ñòàðøæèéàñí èèè, í áó-áþùèàñý á þðææ-áñéí í èéàñíà, èí áþò áí èáá ðaçæðèò þí í ñí áí í ñòú è èí æè-áñéí í ó í áí áúáí èþ, áúáæéí èþ í áúèò ñòáí ñòááí í Ûò í ðèçí æéí à à ðaçèè-í Ûò í áááðææúí Ûò ðáæèòèýð ÷æí áæà.

Ñòàðøæèéàñí èèè èç áòí áí èòáðí í áí (8,48 ± 0,24) è þðææ-áñéí áí (8,40 ± 0,43) èéàñí à èí áþò áí-èáá áúñí èí à ñðááí áá çí à-áí èà í í í í èaçàðæþ «í í çí áí èà í ðáí áðaçí ááí èý í í ááááí èý», ÷áí ó-á-ùèàñý óóáí æáñòááí í í-áðàðè-áñéí áí (7,29 ± 0,42) è í áòáí àðè-áñéí áí (6,50 ± 0,65) èéàñí á. Ëç ÿòí áí ñèááóáò, ÷òí ó-á-ùèàñý áòí áí èòáðí í áí è þðææ-áñéí áí èéàñí à èí áþò áí èáá ðaçæðèò þí í ñí áí í ñòú è í í èí áí èþ èçí áí áí èý çí à-áí èè ñòí áí Ûò ááðææúí Ûò ðáæèòèè ÷æí áæà à çáèñèí í ñòè í ò èí í ðæñòà áúçáááøæ èò ñèòáðèè.

Ñòàðøæèéàñí èèè èç áòí áí èòáðí í áí (32,20 ± 0,94) è þðææ-áñéí áí (31,72 ± 0,74) èéàñí à í æá-

ááþò ðææáá áí èáá áúñí èèí òðí áí áí ñí ðææuí í-áí èí ðæèæèòà, ÷áí ó-á-ùèàñý èç óóáí æáñòááí í í-áðàðè-áñéí áí (28,96 ± 0,76) è í áòáí àðè-áñéí áí (28,20 ± 0,85) èéàñí à. Ñèááí ááòæúí í, í áðaçí áá-ðæúí áú ñèñòáí à áèýáò í à òðí ááí ù ðaçæðèý èæè ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà, ðæè è í áðaçòþùèò ááí ðæòí ðí à.

Ðòí ááí ù òñí ááááí í ñòè. Í áí áúèà ðaçòéúðàò áí áèèçà í í èaçàðææé ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà ñòàðøæèéàñí èéí à à çáèñèí í ñòè í ò òðí áí ÿ òñí á-áááí í ñòè à øéí èà, ì Û òñòáí í æèè, ÷òí ñòàðøæ-èéàñí èèè, í áó-áþùèàñý òí ðí øí, èí áþò ñðááí èà çí à-áí èý í í í í èaçàðæþ «í í çí áí èà ðaçòéúðàòá í í ááááí èý» (10,42 ± 0,38), «í í çí áí èà èéàñí á í í áá-ááí èý» (8,18 ± 0,34), «í í çí áí èà ñèñòáí í í ááááí èý» (6,36 ± 0,36), «èí í í í çèòí áú í óáí èà ñí ðææuí í áí èí-ðæèæèòà» (33,24 ± 0,92) áí ñòí ááðí í áúøá, ÷áí ó ñòàðøæèéàñí èéí à, í áó-áþùèàñý í ðèè-í í è óáí æèòáí ðèòæúí í.

Í ðááñòæèí ñðááí èà çí à-áí èý ó ñòàðøæèéàñí-í èéí à, í áó-áþùèòý í ðèè-í í, í í í í èaçàðæýí : «í í çí áí èà ðaçòéúðàòá í í ááááí èý» (9,28 ± 0,44), «í í çí áí èà èéàñí á í í ááááí èý» (7,85 ± 0,50), «í í çí áí èà ñèñòáí í í ááááí èý» (5,57 ± 0,89), «èí í í í çèòí áú í óáí èà ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà» (31,71 ± 0,70); ñòàðøæèéàñí èéí à, í áó-áþùèòý óáí æèòáí ðèòæúí í, í í í í èaçàðæýí : «í í çí áí èà ðaçòéúðàòá í í ááááí èý» (9,03 ± 0,34), «í í çí áí èà èéàñí á í í ááááí èý» (7,37 ± 0,24), «í í çí áí èà ñèñ-òáí í í ááááí èý» (5,36 ± 0,25), «èí í í í çèòí áú í óáí-èà ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà» (29,40 ± 0,77).

Ñèááí ááòæúí í, ó ñòàðøæèéàñí èéí à, èí òí ðûá òí ðí øí ó-áòñý á øéí èà, áí èáá ðaçæðèà ñí í ñí á-í í ñòú í ðááæááòú í í ñèááñòæý í í ááááí èý á í í-ðááæáí í í é ñèòáðèè, í ðááñèaçúááòú òí, ÷òí í ðí èçí éááò à áæúí æèøáí, à ðææá ñí í ñí áí í ñòú í í í èí áòú èí æèò ðaçæðèý ñèòáðèè áçæí í áè-ñòæý, çí à-áí èà í í ááááí èý èþáæè à ÿèò ñèòá-ðèýð. Ñèááí ááòæúí í, òðí ááí ù èò ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà áí ñòí ááðí í áúøá.

Á ñáí þ í-áðááú ñòàðøæèéàñí èèè, í áó-áþùè-áñý í à «í ðèè-í í» (9,00 ± 0,37), èí áþò ñðááí áá çí à-áí èà í í í í èaçàðæþ «í í çí áí èà í ðáí áðaçí ááí èè í í ááááí èý» áúøá, ÷áí ñòàðøæèéàñí èèè, í áó-áþùèàñý í à «óáí æèòáí ðèòæúí í» (7,65 ± 0,28). Ëç ÿòí áí ñèááóáò, ÷òí ó ñòàðøæèéàñí èéí à, í áó-áþùèòý í ðèè-í í, áí èáá ðaçæðèà ñí í ñí áí í ñòú è í í èí áí èþ èçí áí áí èý çí à-áí èè ñòí áí Ûò ááðææúí Ûò ðáæèòèè ÷æí áæà à çáèñèí í ñòè í ò èí í-ðæñòà áúçáááøæ èò ñèòáðèè.

Áíçðàñò ðí æèòææé. Á ðaçòéúðàòá áí áèèçà í í-èaçàðææé ñí ðææuí í áí èí ðæèæèòà ñòàðøæ-èéàñí èéí à à çáèñèí í ñòè í ò áí çðàñòà èò ðí æèòæ-èæè óáæí ñú òñòáí í æòú, ÷òí ñðááí áá çí à-áí èà ó ó-á-ùèòý, ðí æèòæè èí òí ðûò à áíçðàñòà í ò 40 áí 50 èàò, èí áþò áí èáá áúñí èèè í í èaçàðæú

Nái æéí íá í íéí æáí èá ðí æòáæé. Í áí áúeá ðàçóéuòáðú áí æéçá í íéçáðáæé ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá ñoáððæééánní eéí á á çáaeneí í ñòe íò ñái æéí íáí í íéí æáí èý eò ðí æoáæé, í ú óñoáí í-æéè, ÷oí ó ñoáððæééánní eéí á, ÷úe ðí æoáæé æáí àòú, ñðááí áá çí á-áí èá í í íéçáðáæé «í í-çí áí èá ðàçóéuòáðí á í ááááí èý» (9,79 ± 0,27), «éí í í çéoi áy í óáí èá ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá» (31,22 ± 0,67) áúðá, ÷áí ó ñoáððæééánní eéí á, ÷úe ðí æoáæé á ðàçáí áá. Ñðááí èá çí á-áí èý ó ñoáð-ðæééánní eéí á, ÷úe ðí æoáæé á ðàçáí áá, í í íéçá-ðáæýí «í í çí áí èá ðàçóéuòáðí á í ááááí èý» è «éí í í çéoi áy í óáí èá ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá» (8,70 ± 0,66) è (29,70 ± 0,24) ní í ðááñoááí í í.

Çí á-èò, ñái æéí íá í íéí æáí èá ðí æoáæé í èa-çúááðo æéýí èá èæ í á óí ðí eðí ááí èá ó ááðæ ní í ñí áí í ñòe è í í çí áí èp ðàçóéuòáðí á í ááááí èý, oæ è í á ní ðeæúí úe éí ðæéæéòá ó oæíí. Ñoáððæ-éánní eéè, ðáñoóúeá á í í éí úò ñái úyò, í æéááðo áí èáá ðàçæoí è ní í ñí áí í ñòup è í ðí áí í çéoi ááí èp í í ñeááñoáæé í í ááááí èý è áí èáá áúñí eéí óðí áí áí ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá.

Éí èe-áñoáí ááðæ á ñái úá. Á ðàçóéuòáðí áí á-éçá í íéçáðáæé ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá ñoáð-ðæééánní eéí á á çáaeneí í ñòe íò éí èe-áñoáá ááðæ á ñái úá óáæí ñú óñoáí í æoú, ÷oí ó ñoáððæééánní e-éí á èç í í íáí ááoi úò ñái æé ñðááí áá çí á-áí èá í í íéçáðáæýí «í í çí áí èá ñeñoáí í ááááí èý» (7,16 ± 0,73) è «éí í í çéoi áy í óáí èá ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá» (33,33 ± 0,69) áí ñoi ááoi í áúðá, ÷áí ó ñoáððæééánní eéí á èç ñái æé ñí áí éí ðáááí éí í eéè ááoi y ááouí è.

Ñí í ðááñoááí í í, ñðááí èá çí á-áí èý ó ñoáððæ-éánní eéí á èç ñái æé ñí áí éí ðáááí éí í í íéçá-ðáæýí «í í çí áí èá ñeñoáí í ááááí èý» (5,61 ± 0,38) è «éí í í çéoi áy í óáí èá ní ðeæúí íáí éí ðæéæé-òá» (30,00 ± 0,41) è ñðááí èá çí á-áí èý ó ñoáððæ-éánní eéí á èç ñái úe ñ ááoi y ááouí è í í íéçáðá-éýí «í í çí áí èá ñeñoáí í ááááí èý» (5,44 ± 0,24) è «éí í í çéoi áy í óáí èá ní ðeæúí íáí éí ðæéæé-òá» (30,74 ± 0,76).

Óæeí í áðáçíí, éí èe-áñoáí ááðæ á ñái úá í èa-çúááðo æéýí èá èæ í á óí ðí eðí ááí èá ó ááðæ ní í ñí áí í ñòe è í í çí áí èp ñeñoáí í ááááí èý, oæ è í á ní ðeæúí úe éí ðæéæéòá ó oæíí. Ñoáððæééá-ñí eéè èç í í íáí ááoi úò ñái æé í æéááðo áí èáá ðàç-æoí è ní í ñí áí í ñòup è í í éí áí èp éí æéè ðàçæ-òey ñeóáòéè áçæí í áæéñoæý, çí á-áí èý í í ááá-í èý èpáæé á yoeò ñeóáòeyò è áí èáá áúñí eéí óðí áí áí ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá.

Í í ðyáí è ðí æááí èý. Í íéçáðáæé ní ðeæúí íáí éí ðæéæéòá ñoáððæééánní eéí á á çáaeneí í ñòe íò í í ðyáèá eò ðí æááí èý ñeááðáæéúñoáðo í oíí, ÷oí áí ñoi ááoi úò ðàçéè-éé í í yoií ó óæoí ðó í áò.

Èòæ, í á í íéçáðáæé *í í çí áí èá ðàçóéuòáðí á í ááááí èý* (í ðááæááí èá í í ñeááñoáæé í í ááááí èý

á í í ðááæáí í í é ñeóáòéè) á ðáí í áí þí í ðáñeíí áí çðáñoá í èaçúááðo æéýí èá oæéá óæoí ðú, èæé í ðí óeú í áó-áí èý, óñí ááááí í ñòú, ñái æéí í á í í-éí æáí èá ðí æoáæé. Ñeááí ááðáæúí í, ní í ñí áí í ñ-òup è í ðááæááí èp í í ñeááñoáæé í í ááááí èý í á-éáááðo ó-áúeáñý, í áó-áðúeáñý á áoi áí eoaðí í í eéáñná, óñí áááðúeá í á «oí ðí øí» è èí áðúeá í í éí óp ñái úp.

Í á í íéçáðáæé *í í çí áí èá èéáñní á í í ááááí èý* (éí æe-áñeí á í áí áúáí èá, áúááæáí èá í áúeò ñoúá-ñoááí í úò í ðeçí æéí á á ðàçéè-í úò í áááðáæúí úò ðáæéòeyò ÷æí áæé) á ðáí í áí þí í ðáñeíí áí çðáñ-òá í èaçúááðo æéýí èá oæéá óæoí ðú, èæé í ðí óeú í áó-áí èý è ñái æéí í á í íéí æáí èá ðí æ-òáæé. Çí á-èò, ní í ñí áí í ñòup è áúááæáí èp ñoúá-ñoááí í úò í ðeçí æéí á á ðàçéè-í úò í áááðáæúí úò ðáæéòeyò í æéááðo ó-áúeáñý, í áó-áðúeáñý á þðææ-áñeíí eéáñná, ðí æoáæé éí oí ðúò ñeó-æaúeá.

Í ðí ááááí í í á èñnéááí ááí èá í íéçáæí, ÷oí ða-éèá óæoí ðú, èæé í ðí óeú í áó-áí èý, óñí áááá-í í ñòú, óðí ááí ú í áðáçí ááí èý ðí æoáæé, ní ðeæú-í í á è í áóáðeæúí í á í íéí æáí èá ñái úe æéýðo í á í íéçáðáæé *í í çí áí èá í ðáí áðáçí ááí èé í í ááááí èý* (í í í éí áí èá èçí áí áí èý çí á-áí èý ñoi áí úò ááð-áæúí úò ðáæéòéè ÷æí áæé á çáaeneí í ñòe íò éí í-òáèñðá áúçáááðæ èò ñeóáòéè) á ðáí í áí þí í-ðáñeíí áí çðáñoá. Óæeí í áðáçíí, ní í ñí áí í ñòup è í í í éí áí èp ááðáæúí úò ðáæéòéè ÷æí áæé í æé-ááðo ó-áúeáñý, í áó-áðúeáñý á áoi áí eoaðí í í è þðææ-áñeíí eéáñná, óñí áááðúeá í á «í ðeè-í í», ÷úe ðí æoáæé yæyþoñý ÷ánoí úí è í ðááí ðeí èí á-òáeyí è, èí áðo áúñøáá, ñðááí áá ní áòeæúí í á í á-ðáçí ááí èá è í áóáðeæúí í á í íéí æáí èá, ñái úe éí-óí ðúò í áoi ayony í á ñðááí áí è áúðá ñðááí ááí óðí áí á í ñoáèá.

Í á í íéçáðáæé *í í çí áí èá ñeñoáí í í ááááí èý* (í í í éí áí èá éí æéè ðàçæoey ñeóáòéè áçæí í-áæéñoæý, çí á-áí èá í í ááááí èý èpáæé á yoeò ñeóáòeyò) á ðáí í áí þí í ðáñeíí áí çðáñoá í èa-çúááðo æéýí èá oæéá óæoí ðú, èæé óñí áááá-í í ñòú, áí çðáño ðí æoáæé, ní ðeæúí í á í íéí æá-í èá ñái úe è éí èe-áñoáí ááðæ á ñái úá. Ááí í úá í í çáí èyðo óááðæááòú, ÷oí ní í ñí áí í ñòup è í í-í éí áí èp éí æéè ðàçæoey ñeóáòéè áçæí í-áæéñoæý í æéááðo ó-áúeáñý, óñí áááðúeá í á «í ðeè-í í», èç í í íáí ááoi í é ñái úe, èí áðúeá ðí æoáæé á áí çðáñoá íò 40 áí 50 èáò, ní ðeæú-í í á í íéí æáí èá éí oí ðúò ðàçí í á (o.á. í æéí ðí æ-òáèú – ðááí -éé, á áðóáí é – í ðááñoáæeòáúe ñeó-æaúeò eéè éí ðæéæéááí èè) eéè í áá í oí í ñony è éí ðæéæéáí èè.

Óæeí í áðáçíí, í í ðàçóéuòáðí æeñí áðñeíí-í í áí áéçá áúeí áúyæáí í, ÷oí í æéí èáá áú-ñí eéè ní ðeæúí úe éí ðæéæéòá èí áðo ó-áúeáñý, í áó-áðúeáñý á áoi áí eoaðí í í è þðææ-áñeíí

ēēāññā, í āæāēē ñōāððāēēāññí ēēē ōōāí æāñōāāí - í í-āðāōē-āñēíāí ē ì āōāí āōē-āñēíāí ēēāññí ā, ō.ā. āūñí ēēē ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō ēì āðō ñōāððāēē-ēāññí ēēē ñ āōí āí ēōāðí ūì ñēēāāí òí ā, ā ōāēæā ōñí āāāðūēā í ā «ōí ðí ōí ».

Í āì ē ōāēæā āūēí ēçō-āí í āēēýí ēā ōāēōí ðā ñāì ūē í ā ðāçāēōēā ñí ōēāēúí íāí ēí ōāēēāēō ā ðāí - í āí þí í ōāñēí ì āíçðāñōā. Ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō ā ūōā ō ñōāððāēēāññí ēēí ā ēç í í ēí ūō, ì í í āí āāō - í ūō ñāì āē, ñí ñðāāí ēì ì āōāðēāēúí ūì í í ēí æā - í ēāí . Í āí ēí ēç āí ōōðēñāì āēí ūō ōāēōí ðí ā, āēē - ýþūēō í ā ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō, ýāēýāōñý ñí ōēāēúí í ā í í ēí æāí ēā ðí āēōāēāē. Ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō ā ūōā ō ñōāððāēēāññí ēēí ā, - ūē ðí āē - ōāēē ēì āðō ðāçí í ā ñí ōēāēúí í ā í í ēí æāí ēā (í āēí ðí āēōāēū - ðāāí +ēē, ā āðōāí ē ēç ñēōæāūēō ēēē ēí ōāēēāāí ōēē) ē ýāēýþōñý +āñōí ūì ē í ðāāí ðē - í ēì āōāēýì ē.

Çí ā-ēì ūō ðāçēē-ēē ō ñōāððāēēāññí ēēí ā í í ñí ōēāēúí í ò ēí ōāēēāēō ā çāēñēí í ñōē í ð ōðí ā - í ý í āðāçí āāí ēý ē āíçðāñōā ðí āēōāēāē, í í ðýāēā ðí āēāí ēý ē í í ēā ñāì ēō í āñēāāōāì ūō ā ūýāēāí í í ā ā ūēí. Ñēāāí āāōāēúí í, í ā ōí ðí ēðí āāí ēā ñí ōēāēú - í í āí ēí ōāēēāēō ēē-í í ñōē í ēāçūāāðō āēēýí ēā ōā - ēēā ōāēōí ðū, ēāē í ðí ōēēū í āō-āí ēý, ōñí āāāā - ì í ñōū, ñí ōēāēúí í ā ē ì āōāðēāēúí í ā í í ēí æāí ēā ñāì ūē, ñāì āēí í ā í í ēí æāí ēā ðí āēōāēāē ē ēí ēē-ā - ñōāí āāōāē ā ñāì ūā.

Í ðí āāāāí í í ā ēññēāāí āāí ēā āāāō āíçí í āēí í ñōū āēōāēā ðāçí āðāōñý ā ñō ūí í ñōē ōāí í ò āí ā «ñí ōē - āēúí ūē ēí ōāēēāēō», ā í í ēō-āí í ūā ðāçōēūōāō ū ì í āōō í í ñēōāēōū í ñí í āí ē ēāē ðāçðāāí ōēē ēí āē - āēāōāēúí ūō ē āðōí í í ā ūō ōí ðí ðāāí ōū ñí ñōāð - ðāēēāññí ēēāì ē í í í í ā ūōāí ēþ ōðí āí ý ðāç - āēōēý ēō ñí ōēāēúí í āí ēí ōāēēāēō ā ōāēí , ōāē ē ñí ñōāāēýþūēō āāí ñí í ñí āí í ñōāē ā +āñōí í ñōē.

Ēēōāðāōóðā

1. Āēçāí ē Ā.Þ. Ēí ōāēēāēō: Í í ā ūē āçāēýā // Āí í - ðí ñū í ñēōí ēí āēē. – 1995. – 1 1.
2. Āēēōí ðā Āæ. Ōðē ñōí ðí í ū ēí ōāēēāēōā // Í ñē - ōí ēí āēý ì ūōēāí ēý. – Í ., 1965.
3. Í ēōāēēí āā (Āēāōēí ā) Ā.Ñ. Í āōí āēēā ēññēāāí - āāí ēý ñí ōēāēúí í āí ēí ōāēēāēōā. Āāāí ōāēōý ōāñōā Āæ. Āēēōí ðāā ē Í . Ñāēēēāāí ā : ðōēí āí āñōāí í í ēñ - í í ēūçí āāí ēþ. – Ñí á., 1996.
4. Thorndike E.L. Intelligence and its uses. – Harper's Magazine, 1920.
5. Guilford J. Personality. – N.Y., 1959.

6. Ēōāēāí ā Í .Ā. Ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō ēāē ñēñ - ōāí í í āðāçōþūēē ōāēōí ð í ñēōí ēí āē-āñēí ē ēōēūō - ðū ēē-í í ñōē : āāðí ðāō. āēñ. ... ēāí ā. í ñēōí ē. í āōē. – Āāðí āōē, 2002.
7. Ēōāēāí ā Í .Ā. Ñí ōēāēúí ūē ēí ōāēēāēō ñōāððāē - ēāññí ēēí ā: í ð ōāí ðēē ē ēí í ēðāōí í ò ō í ñēōí ēí āē-āñ - ēí ò ēññēāāí āāí ēþ // Í ñēōí ēí āē-āñēí ā ñí í ðí āí æ - āāí ēā ñōāí í āēāí ēý ēē-í í ñōē ā í āðāçí āāōāēúí í ò í ðí ōāñā : ì āōāðēāēū ðāāēí í āēúí í ē í āō-í í -í ðāēōē - +āñēí ē ēí í ōāðāí ōēē í ñēōí ēí āí ā í āðāçí āāí ēý. – Āāð - í āōē, 2002.